

...Toruń 16.11.2025....

miejsowość, data

Imię i nazwisko doktoranta: ...Konrad Lewek.....

Nr albumu: ...503199.....

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Dyscyplina naukowa: ...Archeologia.....

Tytuł rozprawy doktorskiej: Rola i znaczenie lednickiego kompleksu osadniczego jako miejsca centralnego od IX do XI wieku, w świetle zabytków ruchomych.

Streszczenie rozprawy doktorskiej: Niniejsza praca ma na celu określenie roli i znaczenia lednickiego kompleksu osadniczego jako miejsca centralnego w X i XI wieku. Podstawę badawczą stanowi ruchomy materiał archeologiczny pozyskany podczas wieloletnich badań wykopaliskowych na Ostrowie Lednickim i w jego okolicach.

W pracy wykorzystano metodę komparatystyczną, porównując znaleziska z Lednicy z analogicznymi zabytkami z innych europejskich ośrodków wczesnośredniowiecznych. Do badań wyselekcjonowano kategorie zabytków o największym potencjale informacyjnym: dewocjonalia, wybrane ozdoby, militaria, oporządzenie jeździeckie, przedmioty związane z handlem (odważniki, elementy wag) oraz wyroby z surowców obcego pochodzenia (np. przęśliki z łupku, koraliki z kamieni szlachetnych).

W części syntetycznej, integrującej dane archeologiczne z modelami teoretycznymi, takimi jak teoria centralnych miejsc Waltera Christallera, oraz wnioskami z antropologii historycznej wyróżniono i poddano ocenie cztery kluczowe funkcje, które miały decydować o randze ośrodka: administracyjną, produkcyjną, handlową i kultową.

Wyniki badań jednoznacznie wskazują, że Ostrów Lednicki był w X i XI wieku wielofunkcyjnym ośrodkiem o strategicznym znaczeniu. Funkcja administracyjna znajduje potwierdzenie w monumentalnych inwestycjach, takich jak wielofazowe umocnienia obronne, palatium z kaplicą oraz najdłuższe wczesnośredniowieczne mosty w Europie, których budowa wymagała sprawnej organizacji i zasobów elity. Świadczy o tym także obecność prestiżowych zabytków, w tym uzbrojenia (m.in. mieczy typu Ulfberht), luksusowego oporządzenia jeździeckiego oraz grobów komorowych. Funkcja

produkcyjna uwidacznia się poprzez ślady wyspecjalizowanych warsztatów jubilerskich i kowalskich, a także lokalnej wytwórczości broni. Jako pan-europejski węzeł handlowy (funkcja handlowa), tę przestrzeń dokumentują liczne znaleziska odważników i wag oraz importy z odległych regionów, od Skandynawii po Bizancjum i kalifat arabski. Wreszcie, funkcja kultowa znajduje wyraz w licznych depozytach ofiarnych z jeziora, symbolice zdobnictwa przedmiotów, sakralnym charakterze wyspy jako axis mundi oraz późniejszej budowie świątyń chrześcijańskich w miejscu wcześniejszego kultu. Synergia tych czterech funkcji, pozwala uznać Lednicki Kompleks Osadniczy za jeden z kluczowych ośrodków władzy, gospodarki i wierzeń w państwie wczesnopiastowskim.

Konrad Lewek

podpis doktoranta